

Živa bez Jana Sudy

„Zprávy z bojiště“ (e-mail z nemocnice, 5. ledna 2016): „... moc děkuju. Já o sebe fakt strach nemám (ostatně většinu věcí, co jsem v životě chtěl, jsem si splnil)...“ Pak ale Jan Suda vyjádřil obavy o budoucnost svých nejbližších.

Ta nemoc byla těžká. Síla dlouho, příkrmována Honzovou explozivní výkonností, nasazením, obětavostí pro věc botanického poznání a pro své lidské okolí. Nepoznal jsem v novodobé historii botanika s podobným souběhem schopností a vlastností, odborných i lidských, který by s takovou bravurou obsáhl celý vějíř aktivit ve více ro působnostech: badatelské (Botanický ústav AV ČR), univerzitně vzdělávací (Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy), instrumentální (cytometrické laboratoře), popularizační (Živa, výstavy), hodnotitelské (grantové agentury), prospekčně-terénní (exkurze v různých prostředích celého světa) i organizační (týmový management projektů, zahraniční a tuzemské kurzy). Přitahoval schopné lidi do pracovních týmů, dokázal se povznést nad nepodstatnosti, ale trefnou kritiku k nešvarům si nenechal pro sebe, rád se smál a nahlas, dokázal ocenit dobré červené víno ze slunných krajín. Pracoval do úmoru, ale také dovedl práci rozdělovat. Byl štedrý. Považuji si, když kývl na můj návrh, zda by byl ochoten vystřídat mě v předsednictví redakční rady Živy – bude tomu už skoro 10 let, přesto: jak krátká doba. A navzdory potvrzené dobré volbě pro časopis mne tíží, že jemu tím zase o něco přibýlo práce, jakkoli redakční rada a redakce spolupracovaly podle svých sil. Jenže když někoho znáte od studentských let v přímém dosahu a ve sdílení pohybu kupředu...

Prof. RNDr. Jan Suda, Ph.D. (1974–2017), vystudoval magisterskou specializaci botanika cévnatých rostlin na katedře botaniky PŘF UK v Praze (1992–97). Tamtéž absolvoval postgraduální studium (1998–2004)

a věnoval se rozvíjení a zavádění metod průtokové cytometrie do populační botaniky a vývojové biologie rostlin. Zaměstnanec úvazek na PŘF UK měl od r. 1997 a vedlejší úvazek v Botanickém ústavu AV ČR od r. 2000. V letech 2005–09 již byl vedoucím oddělení cévnatých rostlin na mateřské katedře a zároveň (v letech 2004–11) vedoucím Laboratoře průtokové cytometrie tamtéž. Tuto metodu zaváděl i na jiných pracovištích v ČR, primárně v BÚ, kde byl vedoucím stejnojmenné laboratoře od r. 2003. Habilitoval se na PŘF UK v r. 2008 a místo docenta na pražské katedře botaniky obsadil do r. 2014, kdy absolvoval profesorské řízení. Jako jeden z nejmladších profesorů PŘF UK tu pak pracoval na plný úvazek. Stal se členem řady vědeckých grémíí, grantových agentur, komisí, nositelem nebo koordinátorem početných tuzemských či mezinárodních projektů, redakčních rad časopisů, školitelem studentů všech graduačních stupňů. Už ve své doktorské dizertační práci se zaměřil na propojení moderních analytických metod s tradiční taxonomií, konkrétně na využití průtokové cytometrie v biosystematice rostlin, později i v ekologii a populační biologii. Kromě průtokové cytometrie patřila mezi hlavní témata jeho vědeckého zájmu karyologie, cytometrie založená na analýze obrazu, numerická taxonomie s využitím mnohorozměrných statistických postupů, biosystematika polyploidních komplexů a flóra Středozeří a Makaronésie. Bádal v tropických horských ekosystémech Jižní Ameriky a Afriky. Zveřejnil mnoho publikací v mezinárodních SCI časopisech, v odborných periodikách, přispíval k rozšíření znalostí o rostlinstvu floristickými pracemi, popularizačními články, skripty a ve spolupráci s Jaroslavem Doleželem a Johannem Greilhuberem sepsal první srovnávací knihu o rostlinné cytometrii (Flow cytometry with plant cells, vydanou

v r. 2007 nakladatelstvím Willey-VCH). Za vědecké, popularizační a pedagogické zásluhy získal během let cenu Akademie věd ČR za nejlepší juniorský tým, cenu Živy za nejlepší popularizační článek v autorské kategorii do 30 let za rok 2003, Purkyňovu cenu společně s Petrem Vítem za nejlepší článek ročníku 2006 (kategorie nad 30 let), cenu Antonína Friče za nejlepší popularizační článek r. 2007 v Živě (na základě ankety čtenářů – společně s manželkou Radkou za šestidílný seriál Kapsko – botanický ráj), dále cenu Josefa Hlávky, cenu děkana PŘF UK mladým vědecko-pedagogickým pracovníkům, první cenu za nejlepší přednášku na konferenci Analytická cytometrie III a v r. 2016 medaili Vojtěcha Náprstka za popularizaci vědy (Akademie věd ČR, viz také Živa 2017, 2: 52–53).

Předsedou redakční rady časopisu Živa byl od r. 2009. Významně přispěl do struktury obsahu podporou komplementarity tradičních a mezioborově experimentálních disciplín, větším zapojením mladých autorů nebo vlastními atraktivními články. Na základě příspěvků o výzkumu rostlinstva v Africe, především v kapské oblasti, při spouautorství s manželkou Radkou, se zrodila v rámci výstav pořádaných Živou výstava unikátních fotografií v Literární kavárně knihkupectví Academia v pražském Wiehlově domě, a stala se putovní. Jan Suda se ve spolupráci s redakcí postaral o modernizaci i editování Živy také v tom smyslu, že se ustavila nová pravidla v publikačním kombinování webových stránek časopisu a jeho tištěné formy.

Honza Suda patřil už ve svém mladém věku ke vzorům, o nichž říkáme, že ve společnosti a zvláště na školách chybějí. Byl prototypem univerzitního učitele s vynikajícími výsledky, již s vlastními žáky v oboru, navíc se vzácným darem a odhodlaností biologii poutavě přibližovat laickým, leč vzdělaným zájemcům. Měl k tomu příkladné komunikační vybavení.

Když se pohledem vrátím k datu jeho narození (1974), což mne nutí zamýšlet se nad mezigenerační sounáležitostí, vybaví se mi naše někdejší studentská touha vydat se do botanicky zajímavých a v té době málo dostupných míst. Měli jsme zrovna prázdniny mezi čtvrtým a pátým ročníkem studia botaniky a ve čtyřech jsme plánovali navštívit Turecko a završit cestu na biblické hoře Ararat. Kupodivu se nám podařilo získat devizový příslib a tehdy nezbytnou výjezdní doložku. Jenže několik dní před plánovaným odjezdem došlo k invazi turecké armády na ostrov Kypr. Hranice Turecka se zavřely. V té době byl Jan Suda čerstvě na světě – třeba předurčením osudu právě on se svou generací zaplnili nám zapovězené poznání mediteránní flóry, resp. květeny teplých oblastí Evropy a okolí.

Odkaz Jana Sudy je mnohostranný a mnohé z něho připomenou v následujících vzpomínkách jeho kamarádi a žáci. Chci na závěr této promluvy říci, co cítím vyzařovat z Honzových slov mezi řádky, čtu-li si znovu naši elektronickou korespondenci z posledního roku. Non omnis moriar. Nezemřu úplně.

